

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZSR/500/15/2012/MS

Warszawa, 25 lipca 2012 roku

Szanowny Pan
Władysław Kosiniak-Kamysz
Minister Pracy i Polityki
Spolecznej

zwracam się do Pana Ministra w związku z sygnalizowanymi wątpliwościami środowiska sędziowskiego odnośnie słuszności zmian wprowadzonych w art. 6 pkt 9 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178). tj. w obrębie katalogu środków wychowawczych, które może zastosować sąd wobec nieletniego.

Zaznaczam, iż uczestnicząc w pracach komisji sejmowych nad projektem ustawy, która wprowadziła powyższe zmiany oraz jako jeden z organizatorów Konferencji Regionalnej w Warszawie pt. „*Stosowanie i wykonanie środków wychowawczych, w tym środka tymczasowego, w kontekście specyfiki funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii*”, analizowałem zaproponowane rozwiązanie i zapoznałem się z leżącymi u jego podstaw postulatami przedstawicieli środowiska specjalistów, dotyczącymi umożliwienia umieszczenia nieletnich w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii wyłącznie na wniosek rodziców poparty orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego.

Z doświadczeń kadry zatrudnionej w ww. ośrodkach wynikało, że efektywność podejmowanych oddziaływań socjoterapeutycznych była poważnie ograniczona poprzez kierowanie jednakowej oferty zarówno dla nieletnich umieszczonych w związku ze stwierdzoną demoralizacją, popełnieniem czynu karalnego, jak i młodzieży, która przyjęta została do ośrodka na wniosek rodziców z uwagi na przejawiane trudności z nauką czy

budowaniem właściwych relacji społecznych. Ponadto podnoszono, iż podstawą skutecznej socjoterapii jest pozytywna motywacja, akceptacja dla podjęcia takiego działania przez samego uczestnika terapii oraz udzielanie odpowiedniego wsparcia ze strony środowiska domowego. Jednakże, biorąc pod uwagę nierzadkie przypadki braku gotowości do podjęcia przez nieletniego pracy nad sobą, kluczowym stało się stworzenie alternatywy umożliwiającej wydawanie przez sąd z urzędu decyzji niezbędnych do wyeliminowania przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego u nieletnich.

Osobiście poparłem zaproponowane rozwiązanie tj. umieszczanie nieletnich w wyspecjalizowanych rodzinach zastępczych, gdzie dzieci mają możliwość terapii, resocjalizacji i readaptacji społecznej w warunkach zbliżonych do rodzinnych. Niemniej jednak, wprowadzone zmiany nie wyeliminowały wszelkich wątpliwości, co do kompletności zabezpieczenia sytuacji nieletnich wymagających specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania oraz specjalistycznej pomocy psychoedukacyjnej. Na etapie prowadzonych ówczesnie prac szczególnie niepokojąca wydawała się możliwość wystąpienia sytuacji, gdzie nieletnich wobec braku przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze, zamiennie kierowano by do placówek opiekuńczo – wychowawczych. W takich wypadkach równie groźnymi skutkami byłoby umieszczanie nieletnich bez względu na przejawiany stopień demoralizacji w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, czy też swoiste odraczanie decyzji przez sędziów rodzinnych i oczekiwanie na osiągnięcie przez nieletniego takiego poziomu demoralizacji, który dawałby podstawę do jego umieszczenia w ww. ośrodku.

W związku z powyższym uważam, że konieczne jest dokonanie analizy funkcjonowania wprowadzonych zmian i w razie potrzeby korekta obecnych przepisów.

Na mocy art. 10 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6 poz. 69 z późn. zm.), zwracam się do Pana Ministra o udzielenie o udzielenie informacji o obserwowanych skutkach zmian wprowadzonych w art.6 pkt 9 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich, w szczególności uwzględniającej stan liczebny rodzin zastępczych, które ukończyły szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim i kandydatów do pełnienia tej funkcji. Proszę o ocenę powyższych przepisów z punktu widzenia resortu pracy i polityki społecznej oraz przedstawienie problemów, które w związku z nimi się pojawiły. Jednocześnie celem uzyskania kompleksowej oceny następstw wprowadzonych zmian podobne wystąpienie kieruję do Ministra Sprawiedliwości i Ministra Edukacji Narodowej. –

z wyrazami szacunku
Marek Piłchowski

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 21 września 2012 r.

DSR-I-0712-6-1-TU/12

Pan

Marek Michalak

Rzecznik Praw Dziecka

Stanisław Renc

Odpowiadając na wystąpienie znak ZSR/500/15/2012/MS w sprawie zmian wprowadzonych w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33 z późn. zm.) w obrębie katalogu środków wychowawczych, które może zastosować sąd wobec nieletniego, uprzejmie informuję:

Na prośbę Pana Rzecznika Ministerstwo dokonało, na podstawie informacji uzyskanych z Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich, analizy wykonania w I półroczu 2012 r. zadań powiatów z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej pod kątem funkcjonowania specjalistycznych zawodowych rodzin zastępczych przygotowanych do sprawowania opieki i wychowania nad dziećmi umieszczonymi na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Z analizy nadesłanych informacji wynika, że liczba rodzin zastępczych przygotowanych do przyjęcia dziecka skierowanego na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich jest niewielka. W całej Polsce jest tylko 8 osób, które po 1 stycznia 2012 r. ukończyły szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, przyjmującej dzieci na podstawie upn. W Polsce działa obecnie 7 rodzin zastępczych omawianego typu. Umieszczonych w nich jest 8 dzieci oraz 12 dzieci oczekuje na umieszczenie w specjalistycznej zawodowej rodzinie zastępczej, przyjmującej dzieci na podstawie upn. Przypadki te stanowią marginalny udział na tle ogółem 6427 dzieci przebywających we wszystkich rodzinach zawodowych specjalistycznych.

Należy jednak zauważyć, że wychowanie młodzieży niedostosowanej społecznie wymaga od wychowawców (w tym przypadku od osób pełniących funkcję rodziny

zastępczej) wyjątkowych predyspozycji psychicznych i osobowościowych. Niewiele jest osób, które chciałyby podjąć trud wychowania młodzieży sprawiającej poważne trudności wychowawcze.

Ponadto należy zauważyć, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej buduje system wsparcia rodzin i dzieci głównie w aspekcie opiekuńczym i wychowawczym dla dzieci pozbawionych możliwości wychowywania się we własnej rodzinie. Umieszczanie nieletnich w rodzinach zastępczych powinno mieć charakter incydentalny i mieć zastosowanie tylko w szczególnych przypadkach, w których bardziej istotne jest wychowanie w rodzinnej atmosferze niż intensywna resocjalizacja.

Należy mieć również na względzie, że rozwój rodzinnej pieczy zastępczej napotyka na szereg przeszkód. Zależy on od możliwości i chęci osób gotowych podjąć się takiej odpowiedzialności. Wpływ na to mają zarówno wysokie wymagania stawiane kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, jak i czynniki zewnętrzne, np. dysponowanie odpowiednimi warunkami mieszkaniowymi, możliwości finansowe powiatów itp.

Należy również zauważyć, że w art. 6 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich została zapisana szeroka gama środków zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich. W tym kontekście umieszczenie w specjalistycznej zawodowej rodzinie zastępczej dla nieletnich jest opcją, która realnie ma niewielkie zastosowanie.

Z

MINISTER
Jacek Maciejna
Sekretarz Stanu